

Efes Dünya Mirası Alanında Ziyaretçi Yönetimi: Mevcut Durum ve Sorunlar

Visitor management in Ephesus World Heritage Site in Turkey: current status and problems

Mehmet Somuncu^{1*}, Ashfaq Ahmad Khan²

¹Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Ankara

²Karabük Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü

Özet

Korunan alanlar, özellikle de Dünya Mirası Alanları başlıca turistik çekiciliklerindedir ve bu alanlar son yıllarda artan bir ziyaretle karşı karşıyadır. Bir alanın Dünya Mirası Listesi'ne alınması, alanın ve onun üstün değerleri hakkında kaçınılmaz ve memnun edici bir şekilde merak ve farkındalık yaratmaktadır. Ayrıca alanda tasarlanan çeşitli aktiviteler ve alanı ziyaret eden turist sayısı artmaktadır. 2015 yılı itibariyle UNESCO Dünya Mirası Listesi, 163 taraf devlette 1031 varlığı içermektedir. Türkiye, Dünya Mirası Sözleşmesi'ni imzaladığı 1983'ten beri 15 doğal ve kültürel miras alanı UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınmıştır. 2015 yılında listeye alınan Efes Dünya Mirası Alanı bunlardan biridir. Bu alanlar sürdürülebilir turizm ilkelerine bağlı bir şekilde planlandığında ve organize edildiklerinde, önemli oranda parasal kaynak yaratabilir, alana ve yerel ekonomiye çeşitli katkılar sağlar. Ancak iyi planlanmamış ve organize edilmemiş turizm gelişimi, insanlığın mirası olan bu mücevherler üzerinde büyük ölçüde negatif etkilere yol açar. Bu nedenle sürdürülebilir turizm, UNESCO Dünya Mirası Alanlarının planlanması ve yönetiminde giderek önemli bir faktör olmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Efes Dünya Mirası Alanı'nda ziyaretçi yönetimi konusunu değerlendirmektir. Araştırmada mevcut kaynakların değerlendirilmesi, saha gözlemleri ve görüşme yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Efes Dünya Mirası Alanı hakkındaki UNESCO Dünya Mirası Merkezi'nin kararları, bazı raporlar ve alanın yönetim planı da dahil olmak üzere ikincil bilgi kaynakları önceden elde edilerek saha çalışması öncesinde ön değerlendirmeler yapılmıştır. Bunu takiben, 2015 Eylül ayında Dünya Mirası Alanı'nda saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Saha çalışması sırasında gözlem ve incelemeler yapılmış, ilgili yerlerin fotoğrafları çekilmiştir. Ayrıca alanda turistler, tur rehberleri ve otobüs sürücülere ile kısa görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen tüm veriler değerlendirilerek sonuçlar raporlaştırılmıştır. Araştırmanın bulguları, Efes Dünya Mirası Alanı'nda ziyaretçi yönetimine ilişkin bazı sorunların olduğunu göstermektedir. Efes'in ziyaretçi sayısı Türkiye'ye gelen yabancı turist sayısındaki artışa bağlı olarak önemli ölçüde artmıştır. Efes Dünya Mirası Alanı Türkiye'de en çok ziyaret edilen kültürel miras alanlarından bir haline gelmiş olup sayıları yılda 1.8 milyon civarında olan ziyaretçilerin baskısı zaten bir problemdir. Yüksek sezonda zaman zaman Antik Kent'teki ziyaretçi sayısı alanın turizm taşıma kapasitesinin üzerindedir. Bu yüzden turist yoğunluğu özellikle Antik Kent içinde önemli bir konudur. Efes genellikle büyük tur gruplarını getiren yolcu gemileri için popüler bir durak yeridir. Kuşadası Limanı'na yanaşan yolcu gemilerindeki büyük tur gruplarının ziyareti, alan içinde fiziksel problemlere neden olmaktadır. Böylesine yüksek yoğunluklu kullanım Antik Kent yollarında mermer zeminin

* İletişim yazarı: M. Somuncu, e-posta: somuncu@ankara.edu.tr

aşınmasına neden olmakta, altyapı yetersiz kalmakta, koruma ve kontrol güçleşmektedir. Öte yandan, Antik Kent'in ziyaretçi rotalarının bazıları tekerlekli sandalye ile erişilebilirlikte güçlüklerle sahiptir. Sıcak hava, özellikle yaz aylarında alanın içinde yürümeyi zorlaştırmaktadır. Bu durum, turistlerde alana yönelik olarak olumsuz algı oluşmasında etkili olabilir. Koruma ve yönetim planlarında Dünya Mirası içinde belirli noktalarda ziyaretçi merkezleri önerilmiş olmasına karşın, saha çalışması sırasında ziyaretçi merkezlerinin eksikliği gözlenmiştir. Bunun yanında Antik Kent çevresinde park alanlarının yetersizliği bildirilmiştir. Tüm bu sorunların çözümü için etkili bir ziyaretçi yönetimi esastır. Bu nedenle, biz Efes Yönetim Planı'nın en önemli çevresel ve turizm yönetim aracı olduğunu düşünüyoruz.

Anahtar kelimeler: Efes, dünya mirası, miras turizmi, ziyaretçi yönetimi, korunan alanlar

Abstract

Protected areas particularly World Heritage sites are some of tourism's main attractions, and are subject to growing visitation in recent years. The inscription of a site on the World Heritage List brings an inevitable and welcomed awareness and curiosity about the site and its outstanding values. It also increases the various activities that are proposed at the site and the number of tourists who visit it. As of 2015, the UNESCO World Heritage List includes 1031 properties in 163 States Parties. Turkey, being signatory of the World Heritage Convention since 1983 has fifteen natural and cultural heritage sites inscribed on UNESCO World Heritage List. Ephesus World Heritage is one of them that inscribed on the list in 2015. When these are well planned for and organized respecting sustainable tourism principles, they can attract important funds and in kind contributions to the site and to the local economy. However, unorganized and unplanned tourism development leads to major negative impacts on these jewels of humanity's heritage. Therefore, sustainable tourism is an increasingly important factor in the planning and management at UNESCO World Heritage Sites. The aim of this study is to evaluate the visitor management issue in Ephesus World Heritage Site. Research was carried out by using methods such as field observation, interview and evaluation of available resources. This research was conducted in three phases. Secondary sources of information including the decisions of the UNESCO World Heritage Centre about Ephesus World Heritage Site, some reports and site management plan of the area were obtained in advance and assessments were made as preliminary work prior to the field work. Following this, planned fieldwork was conducted in September 2015 on the World Heritage Site. During fieldwork in the World Heritage Site, deep observations and investigations were made and photographs of related areas were taken. Besides, brief interviews were conducted on site with tourists, tour guides and bus drivers. All collected data were evaluated and results were reported. Findings of research show that certain problems related to visitor management in Ephesus World Heritage Site. The number of visitors to Ephesus has risen dramatically with increasing number of overall tourist arrival in Turkey. Ephesus World Heritage has become one of the most visited cultural heritage sites in Turkey and where visitor's pressure is already a problem with numbers up to 1.8 million annually. In high season, from time to time, the number of visitors in the Ancient City is above the area's tourism carrying capacity. Therefore, tourist congestion is a major issue within the Ancient City. Ephesus is a popular stop for cruise ships, which often bring large tour groups. The visit of large tour groups of cruise ships that docked at the Kuşadası port reasons physical problems within the site. Such high dense utilization reasons erosion of marble floor on the ancient city roads, infrastructure stays inadequate, and it is hardens to preserve and control. On

the other hand, some of visitor routes to the Ancient City are challenging for wheelchair accessibility. Hot weather especially in summer, makes it hard to walk within the site. This situation may affect on building negative perception of the tourists towards the site. Lack of visitor centres is observed during field work although conservation and management plans propose visitor centres in certain places in the site. Besides, it is reported that deficiency of parking areas around the ancient city. For the solution of all these problems an effective visitor management is essential. Therefore, we consider that Ephesus Management Plan is the most important environmental and tourism management tool.

Keywords: Ephesus, world heritage, heritage tourism, visitor management, protected areas